

LIU-IEI-FIL-G--14/01215--SE

Den nya utformningen av 3:12-reglerna:
Teoretiska konsekvenser

The new design of the 3:12-rules:
Theoretical consequences

Erika Alvestrand

Sofie Andersson

Vårterminen 2014

Handledare: Maria Nelson

Kandidatuppsats i Affärsrätt

Affärsjuridiska programmet

Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling

Definitioner

Fåmansföretag

Definitionen återfinns i 56 kap. 2 § Inkomstskattelag (1999:1229), nedan kallad IL, som stadgar att “ med ett fåmansföretag avses aktiebolag och ekonomiska föreningar där fyra eller färre delägare äger andelar som motsvarar mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget, eller näringsverksamheten är uppdelad på verksamheter som är oberoende av varandra och där en fysisk person genom innehav av andelar, genom avtal eller på liknande sätt har den faktiska bestämmanderätten över en sådan verksamhet och självständigt kan förfoga över dess resultat.”

Fåmansföretagare

Fysisk person som direkt eller indirekt äger andelar i ett fåmansföretag. Definitionen hittas i 56 kap. 6 § IL.

I 56 kap. 5 § IL anges att en person och dennes närstående¹ räknas som en delägare.

I 57 kap. 3 § IL finns ett utvidgat fåmansföretagarbegrepp, som innebär att alla aktieägare som själva eller genom närstående är verksamma i företaget i betydande omfattning under beskattningsåret eller under något av de fem föregående beskattningsåren, ska räknas som en enda delägare. I RÅ 1993 ref. 99 ansågs ett aktiebolag med så många som 150 verksamma delägare vara ett fåmansföretag.

Aktiv delägare

En fåmansföretagare anses vara aktiv delägare om denne under beskattningsåret eller något av de fem föregående beskattningsåren varit verksam i betydande omfattning i företaget. För att vara verksam i betydande omfattning krävs att personen skall vara verksam i den omfattningen att det påtagligt påverkar vinstgenereringen.² Att vara aktiv delägare innebär att fåmansföretagarens andelar i företaget blir kvalificerade, vilket innebär att utdelningen från fåmansföretaget träffas av 3:12-reglerna. Det ovan nämnda kan utläsas i 57 kap. 4 § IL.

---

¹ Med närstående avses enligt 2 kap. 22 § IL make, förälder, mor- och farförälder, avkomling (barn, styvbarn och fosterbarn) och avkomlings make, syskon, syskons make och avkomling och dödsbo.

² Prop. 1989/90:110, s. 468

Passiv delägare

En fåmansföretagare som inte anses vara verksam i betydande omfattning i fåmansföretaget.

En passiv delägare träffas således inte av 3:12-reglerna.

Gränsbelopp

Gränsbeloppet är det som avgör hur stor del av utdelningen från ett fåmansföretag till en aktiv delägare som skall beskattas i inkomstslag kapital respektive tjänst. Den del av utdelningen som ryms inom gränsbeloppet får beskattas i inkomstslag kapital. Outnyttjat gränsbelopp kan sparas till nästkommande år. Den del av utdelningen som inte ryms inom gränsbeloppet beskattas i inkomstslag tjänst. Regler om gränsbeloppet och sparad utdelningsutrymme återfinns i 57 kap. 10-15 § § IL.

Löneunderlagsregeln

Löneunderlagsregeln innebär att ett lönebaserat utrymme får läggas till i årets gränsbelopp. Hur stort lönebaserat utrymme som får läggas till beror på löneunderlaget, det vill säga utbetalning av kontanta löner. Storleken av det lönebaserade utrymmet ökar således med antalet anställda. I 57 kap. 16-19 § § IL anges hur löneunderlaget och det lönebaserade utrymmet beräknas.

Inkomstomvandling

Skatteflykt är något som är olagligt enligt svensk rätt och innebär att den skattskyldige på något sätt döljer aktiviteter som skulle medföra beskattning för denne. Att undvika skatt, som inkomstomvandling innebär, är däremot inte olagligt. Inkomstomvandling är en omklassificering av den befintliga inkomsten för att få en skattelättnad. Möjligheter till inkomstomvandling kan identifieras i 3:12-reglerna. Den skattskyldige kan inkomstomvandla över tid, över skattebaser eller mellan skattebetalare.³ För att det skall vara lönsamt att inkomstomvandla krävs att fördelarna med att utföra strategin blir större än kostnaderna. Den skattskyldige måste vara medveten om hur denne skall utnyttja skattereglerna för att bäst använda dem till sin fördel.⁴

---

³ Alstadsæter och Jacob s. 52-56

⁴ Alstadsæter och Jacob s. 59

Sammanfattning

De så kallade 3:12-reglerna tillkom i samband med 1990/91 års skattereform i syfte att reglera beskattningen för ägare av fåmansföretag. Det huvudsakliga syftet med reglerna är att förhindra fåmansföretagare från att ta ut utdelning istället för lön för att få skatteförmåner. Från början infördes stränga stoppregler för att i högsta möjliga grad förhindra inkomstomvandling. De stränga reglerna fick oönskade konsekvenser i form av minskad tillväxt i fåmansföretagen. För att öka företagandet och investeringsviljan blev reglerna med åren mer generösa och denna trend har fortsatt ända fram till införandet av de senaste ändringarna som trädde i kraft den 1 januari 2014.

I första delen av uppsatsen visar vi bakgrunden till 3:12-reglerna, reglernas utveckling fram till idag samt redogör för skälen till införandet av reglerna och till de ändringar som gjorts.

I analysen utreder vi huruvida lagstiftarens syfte med 3:12-reglerna kommer att uppnås i teorin med hjälp av de senaste ändringarna. Vi kommer fram till att en utformning av reglerna är en mycket komplex uppgift, där svårigheten ligger i en avvägning mellan att både gynna tillväxt i fåmansföretag, samtidigt som reglerna skall motverka inkomstomvandling. Vi kommer fram till att inkomstomvandling inte får förhindras på stor bekostnad av tillväxten. De ändringar som infördes den 1 januari 2014 tror vi skulle kunna resultera i nya sätt att inkomstomvandla samtidigt som tillväxten inte kommer att gynnas. Exempel på alternativa sätt att utforma reglerna finns även med i den analytiska delen av uppsatsen. För att lösa problematiken kring 3:12-reglerna föreslår vi ett enklare system där reglerna endast bör omfatta de mindre fåmansföretagen för att gynna tillväxt i högre mån.

Summary

The so-called 3:12-rules were introduced in connection with the tax reform in 1990/91 with the purpose to regulate the taxation for owners of closely held corporations (fåmansföretag). The main purpose of the rules is to prevent owners of closely held corporations from taking out dividend instead of wage to get tax benefits. From the beginning strict rules were introduced to minimize income-shifting. The strict rules resulted in undesirable consequences such as decreased growth in closely held corporations. Over the years, the rules got more generous in order to increase entrepreneurship and this trend has continued until the latest changes were introduced in 1st of January 2014.

In the first part of this paper we elaborate on the background of the 3:12-rules and the development of the rules until today. We describe the motives for introducing the rules and the underling motives to the changes.

In the analysis we investigate if the motives of 3:12-rules according to the lawmaker will be fulfilled with the help of the recently introduced changes. We conclude that the design of the rules is a complex task, whereas the difficulty lies in the consideration between both to benefit entrepreneurship and at the same time prevent income-shifting. We conclude that income-shifting cannot be prevented at the great expense of growth. We believe that the new changes that, introduced in the 1st of January 2014, could result in new ways to achieve income-shifting and will probably not drive growth. Examples of alternative ways to design the rules are included in our analysis. To solve the problematic situation regarding the 3:12-rules, we recommend a simpler system where the rules only include the smaller closely held corporations and promote growth to a greater extent.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Frågeställning.....	2
1.3 Syfte.....	2
1.4 Metod.....	2
1.5 Avgränsningar.....	3
2. Fåmansföretagsreglernas historia.....	4
2.1 Införandet av 3:12-reglerna.....	4
2.2 Införande av lönesummeregeln.....	5
3. 2004 års utredning av 3:12-reglerna.....	8
3.1 Expertgruppen.....	4
3.2.1 Huvudförslag.....	9
3.2.2 Alternativförslag.....	10
4. Ändringar av 3:12-reglerna, som infördes från år 2006 till 2012.....	12
4.1 Ändrade regler efter expertgruppens alternativförslag.....	12
4.2 Ändrade regler efter expertgruppens huvudförslag.....	12
4.3 Ännu generösare regler för fåmansföretagare.....	13
5. Effekten av de ändringar av 3:12-reglerna, som infördes från år 2006 till 2012.....	14
5.1 Inledning.....	14
5.2 ESO-rapport.....	14
6. De senaste ändringarna av 3:12-reglerna som infördes den 1 januari 2014.....	14
6.1 Finansdepartementets promemoria.....	14
6.1.2 Remissinstansernas kritik.....	17
6.2 Regeringens förslag till nya regler.....	20
7. Finlands motsvarighet till 3:12-reglerna.....	22
8. Analys av de ändringar som infördes den 1 januari 2014.....	22
8.1 Inledning.....	23
8.2 Möjliga positiva konsekvenser av de senaste ändringarna.....	23
8.3 Möjliga negativa konsekvenser av de senaste ändringarna.....	23
8.4 Teoretiska konsekvenser av de senaste ändringarna.....	23

8.5 Analys av Finland motsvarigt till de svenska 3:12-reglerna i förhållande till de senaste ändringarna.....	23
9. Förslag till förbättringar av 3:12-reglerna	22
9.1 Inledning.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
9.2 Våra förslag.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
10. Slutsatser.	32
Käll- och litteraturförteckning.....	33

1. Inledning

1.1 Bakgrund

De så kallade 3:12-reglerna tillkom i samband med 1990/91 års skattereform i syfte att reglera beskattningen för ägare av fåmansföretag. Reglerna återfanns då i Lagen om statlig inkomstskatt (1947:576), nedan kallad SIL, och infördes för att förvärvsinkomster skulle beskattas lika oavsett om de kom från lönearbete eller arbete i eget aktiebolag. SIL upphörde att gälla år 1999 och ersattes då av Inkomstskattelag (1999:1229), nedan kallad IL. 3:12-reglerna återfinns idag i 56 och 57 kapitlet IL. Reglerna är ett uttryck för likhetsprincipen⁵, som är ett viktigt inslag i svensk rätt. Utan 3:12-reglerna skulle ägare i fåmansföretag kunna ta ut vinstmedel i form av utdelning och få hela sin förvärvsinkomst beskattad som kapitalinkomst.⁶

Sedan införandet av 3:12-reglerna fram till år 2012 har lagen genomgått en rad ändringar som var avsedda att främja entreprenörskap, företagande och sysselsättning i fåmansägda företag. Ändringarna gjordes till förmån för fåmansföretagare och kompenserade dem för den risk de tog i och med ägandet.⁷

Reglerna blev efter ändringar, som infördes mellan år 2006 och 2012, kritiserade bland annat på grund av att ändringarna av reglerna var för generösa för delägare i större konsultbolag, eftersom de inbjöd till inkomstomvandlingsmöjligheter av förvärvsinkomst. Utdelning av vinst kunde under vissa förutsättningar beskattas i inkomstslag kapital till en låg skattesats i alldeles för hög grad.⁸ 3:12-reglerna kritiserades även för att ändringar infördes för att rätta till tidigare problem och många förespråkade därför en översyn av reglerna eller att de avskaffades helt.⁹

Den 1 januari 2014 infördes ytterligare ändringar av 3:12-reglerna för att få bukt med tidigare problem, som bland annat var möjligheter till inkomstomvandling. De nya ändringarna syftar bland annat till att stora fåmansföretag med många anställda och många delägare inte skall kunna få sin inkomst beskattad som kapitalinkomst i alltför stor utsträckning. Vidare är

---

⁵ Principen innebär att alla är lika inför lagen, och att lika fall skall behandlas lika.

⁶ Prop. 1989/90:110 s. 466-470

⁷ Motion 2013/14: Sk225

⁸ Alstadsæter och Jacob s. 77-84

⁹ Prop. 20011/12:1 s. 428-429

meningen med ändringarna att mindre företag med många anställda skall kompenseras ytterligare för den risk som det innebär att anställa.¹⁰

Även de senaste ändringarna har fått kritik av näringslivet i Sverige, bland annat på grund av att de ytterligare komplicerar reglerna för många delägare i fåmansföretag. Många anser även att remisstiden för regeringens proposition var alldeles för kort och att reglerna införts alltför brådsnande. Vidare har kritik riktats mot ändringarna för att de skulle kunna inbjuda till inkomstomvandling genom att dela upp de stora fåmansföretagen i mindre enheter för att på så sätt få en så förmånlig beskattning som möjligt.¹¹

1.2 Frågeställning

Kommer de teoretiska konsekvenserna av de senaste ändringarna av 3:12-reglerna, som infördes den 1 januari 2014, att uppfylla lagstiftarens syfte? Om inte; finns det mer lämpliga sätt att utforma reglerna på?

1.3 Syfte

Vårt syfte med förevarande uppsats är att åskådliggöra vad som är gällande rätt på fåmansföretagsområdet – de lege lata. Vårt syfte är vidare att analysera huruvida de teoretiska konsekvenserna av de ändringar, som infördes den 1 januari 2014, uppfyller lagstiftarens syfte med 3:12-reglerna. Slutligen är vårt syfte att utreda huruvida det finns mer lämpliga sätt att utforma 3:12-reglerna på. Vårt syfte är således även att föra ett resonemang de lege ferenda, det vill säga hur lagen borde vara utformad.

1.4 Metod

Vi har valt att använda oss av den rättsdogmatiska metoden, som innebär en systematisering och tolkning av rättsregler för att ta reda på vad gällande rätt är.¹² Vi utgår från rättskällevärdet, alltså en rangordning av de nämnda rättskällorna utifrån given ordning, nämligen; lagregler, förarbeten, praxis och doktrin.¹³ I uppsatsen används ändamålstolkning i form av subjektiv

---

¹⁰ Prop. 2013/14:1 s. 255-269

¹¹ Lagrådsremissen till Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014 s. 41-44

¹² Peczenik s. 33

¹³ Peczenik s. 35-36

ändamålstolkning, vilket innebär att utgångspunkten är vad lagstiftaren avsett med lagen.¹⁴

I uppsatsen används såväl deskriptiv som analytisk metod. I den första delen av vår uppsats används deskriptiv metod, där vi visar reglernas utveckling fram till idag. Vi behandlar två utredningar som utförts av reglerna och visar därefter vilka ändringar de resulterat i. Den historiska bakgrunden illustrerar vilket syfte lagstiftaren har haft och har med reglerna samt vilka problem som existerat och existerar med anledning av 3:12-reglerna, vilket vi grundar vår analys på. Efter framförandet av den historiska utvecklingen fram till idag beskrivs den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna kort.

I den senare delen av vår uppsats används analytisk metod där vi analyserar teoretiska konsekvenser av de nya ändringarna av 3:12-reglerna, som infördes den 1 januari 2014. Vi analyserar även den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna i förhållande till de svenska reglerna. Vi ger slutligen förslag på förbättringar av 3:12-reglerna.

1.5 Avgränsningar

3:12-reglerna har varit föremål för många ändringar, både större och mindre. För att avgränsa vårt arbete har vi därför valt att främst behandla den del av 3:12-reglerna som berör beräkningen av det gränsbelopp som, för en aktiv delägare i ett fåmansföretag, får beskattas i inkomstslag kapital. Vidare skall vi mest ingående behandla den del av 3:12-reglerna de senaste ändringarna, som infördes den 1 januari 2014, berör. De senaste ändringarna berör främst den så kallade löneunderlagsregeln, som påverkar det nyss nämnda gränsbeloppet. En avgränsning görs till reglerna om utdelning och vi kommer därför inte beröra kapitalvinster och kapitalförluster. Vi har valt att inrikta oss på lagstiftarens syfte med 3:12-reglerna och vilka teoretiska konsekvenser de senaste ändringarna av reglerna kan få snarare än att granska regelsystemet som helhet. Vi avgränsar oss vidare till att göra en överskådlig framställning av den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna.

---

¹⁴ Peczenik s. 56-57

2. Fåmansföretagsreglernas historia

2.1 Införandet av 3:12-reglerna

År 1990/91 genomfördes en skattereform i Sverige, som senare har kommit att kallas århundradets skattereform. Innan reformen var den bärande principen inom svensk skatterätt skatteförmågeprincipen, det vill säga att skatt betalas utifrån den skattskyldiges förmåga. Efter reformen blev den bärande principen istället likformighetsprincipen. Likformighetsprincipen innebär att varje krona skall beskattas lika oavsett vem den kommer ifrån.¹⁵

Innan reformen beskattades kapitalinkomster tillsammans med den skattskyldiges övriga inkomster till samma skattesats. Reformen innebar att ett skattesystem infördes där arbetsinkomster och kapitalinkomster delades upp och skulle beskattas till olika skattesatser. Arbetsinkomster skulle komma att beskattas progressivt i inkomstslag tjänst. Årliga arbetsinkomster som understeg en viss brytpunkt skulle enbart beskattas med kommunalskatt, medan arbetsinkomster över denna brytpunkt även skulle belastas av en statlig inkomstskatt uppgående till 20 procent. Reformen innebar också att kapitalinkomster som utgjorde en förvärvskälla, skulle beskattas med en proportionell skattesats uppgående till 30 procent i inkomstslag kapital.¹⁶

Utan några spärregler skulle det vara självklart för en aktiv delägare i ett fåmansföretag att ta ut vinstmedel i form av utdelning, istället för lön och på så sätt bli beskattad lägre i inkomstslag kapital och erhålla skatteförmåner i jämförelse med ”vanliga anställda”.¹⁷

Regeringen uppmärksammade att avsaknaden av spärregler kunde orsaka problem och därför infördes helt nya regler, som skulle förhindra inkomstomvandling i fåmansföretag. Dessa ändringar framkom i regeringens proposition 1989/90:110 *om reformerad inkomst och företagsbeskattning*. Syftet med de nya reglerna för fåmansföretag var att beskattningen av aktiva fåmansföretagare, i så stor utsträckning som möjligt, skulle överensstämma med beskattningen av ”vanliga” anställda. Det hade sedan länge pågått skatteplanering för att kunna föra över tillgångar från fåmansföretaget till ägare till alltför förmånliga villkor, vilket lagstiftaren med de nya reglerna ville sätta stopp för. Reglerna som infördes innebar att

---

¹⁵ Pålsson s. 7

¹⁶ Prop. 1989/90:110 s. 389

¹⁷ Tjernberg s. 19

särskilda regler för utdelning skulle tillämpas om den skattskyldige, eller närstående till denne, var verksam i betydande omfattning i fåmansföretaget, under beskattningsåret eller under den senaste tioårsperioden.¹⁸

En i regeringens proposition kallad "normal kapitalavkastning" skulle beskattas i inkomstslag kapital, medan överstigande belopp skulle beskattas i inkomstslag tjänst. Uppdelningen gjordes för att neutralisera fåmansföretagsägares förvärvsinkomster med en vanlig arbetsinkomst. Det normala avkastningskravet, som nu är allmänt känt som gränsbeloppet, skulle beräknas genom att den skattskyldige multiplicerade sin anskaffningskostnad för andelarna med statslåneräntan, med ett tillägg på fem procentenheter. Om detta utrymme inte utnyttjades till fullo fick det sparas till senare år. Det sparade utrymmet lades då till anskaffningsvärdet på andelarna nästkommande år.¹⁹

Reglerna infördes i 3 § 12 momentet SIL, vilket ligger bakom det allmänt vedertagna begreppet 3:12-reglerna, som finns kvar än idag. De ändringar som gjorts genom åren, vilka vi utreder i kommande del av uppsatsen, avser främst beräkningen av det gränsbelopp som bestämmer hur stor del av uttagen vinst som skall beskattas i inkomstslag kapital respektive tjänst. Grundprincipen med reglerna är fortfarande densamma.

2.2 Införande av lönesummeregeln

I regeringens senare proposition 1993/94: 234 *Vissa inkomst- och företagsfrågor m m* diskuterades problematiken med att fastställa den "normala kapitalavkastningen" för delägare i fåmansföretag. Det anfördes att det skulle vara praktiskt omöjligt att fastställa i varje enskilt fall vad som var en normal lön, varför det ansågs vara mer lämpligt att utgå från en schablon på kapitalavkastning. En schabloniserad kapitalavkastning, som baserades på det satsade kapitalet i verksamheten, skulle enligt regeringens mening i praktiken kunna leda till att kapitalavkastningen över- eller underskattades för vissa individer. En underskattning av kapitalavkastningen skulle vara det mest förödande, eftersom det skulle kunna medföra att företagare avstod från att satsa kapital i sin verksamhet i samma utsträckning som tidigare.

---

¹⁸ Prop. 1989/90:110, s. 466-468

¹⁹ Prop. 1989/90:110, s. 470

Regeringen anförde därför att det kapitalbeskattade utrymmet borde kunna bestämmas utifrån andra faktorer än det satsade kapitalet i verksamheten.²⁰

I propositionen föreslogs att hänsyn skulle tas till löneutbetalningar till anställda vid beräkning av det kapitalinkomstbehandlade utrymmet. Regeln infördes under namnet lönesummeregeln, som numera är känd som löneunderlagsregeln. Införandet av lönesummeregeln syftade till att gynna små och medelstora företag, som regeringen trodde skulle komma att bli den framtida tillväxtkraften i svensk ekonomi. Användningen av utbetalade löner vid beräkningen av det kapitalinkomstbehandlade utrymmet skulle underlätta för företagaren att omsätta och förverkliga sina idéer i praktiken. Sysselsättningstillväxten i näringslivet skulle på det här sättet också kunna öka.²¹ Regeringen framhöll även i propositionen att anställning av arbetskraft var starkt förknippad med en osäkerhet och var därmed en risk. För det första var det en kostnad i sig att anställa samtidigt som det inte i förväg gick att veta om det lönat sig att anställa. Att ta hänsyn till löneutbetalningar vid beräkningen av det kapitalinkomstbehandlade utrymmet skulle kompensera företagarna för den risk det innebar att anställa.²²

Regeringens förslag innebar att ett löneunderlag skulle få läggas till anskaffningskostnaden vid beräkningen av gränsbeloppet. Tio procent av den utbetalda lönen, som översteg tio prisbasbelopp, till anställda som inte var aktieägare, skulle få räknas in. Regeringen anförde att anställda som inte hade en ledarbefattning och som endast ägde en obetydlig del av aktierna inte skulle räknas som aktieägare. Regeringen anförde även i propositionen att den utbetalade lönesumman skulle fördelas på samtliga aktier för företag med flera delägare. Det framhölls även att lön till närstående som inte var aktieägare och lön till anställda i dotterbolag skulle få räknas in.²³

För att få använda löneunderlaget vid beräkningen av gränsbeloppet krävdes dock att aktieägaren själv tagit ut lön motsvarande 150 procent av den summa som betalats ut till den anställd som hade högst betald lön. Kritik riktades mot att det föreslagna löneunderlaget skulle vara för litet och att det inte skulle ge tillräckliga incitament att nyanställa, eftersom

---

²⁰ Prop. 1993/94: 234 s. 77

²¹ Prop. 1993/94:234 s. 88

²² Prop. 1993/94:234 s. 90-91

²³ Prop. 1993/94:234 s. 91-92

ägarna inte skulle kompenseras för den kostnad det innebär att anställa. Kritik riktades även mot att kravet för att få använda det lönebaserade utrymmet var för högt för ägare i vissa fåmansföretag, som då inte skulle kunna använda sig av det lönebaserade utrymmet på grund av likviditetsbrist. Regeringen föreslog en ytterligare begränsning som innebär att det ökade utnyttjandet av det kapitalinkomstbehandlande utrymmet inte skulle få överstiga det belopp som företagsledaren tog ut i lön. Lönesummeregeln infördes i en ny bestämmelse i SIL.²⁴

---

²⁴ Prop. 1993/94:234 s. 93

3. 2004 års utredning av 3:12-reglerna

3.1 Expertgruppen

Genom beslut den 28 januari 2004 förordnade dåvarande finansminister Bosse Ringholm chefekonomen Per-Olof Edin, generaldirektören Ingemar Hansson och professorn Sven-Olof Lodin, nedan kallade expertgruppen, att på finansministerns uppdrag utreda den framtida utformningen av 3:12-reglerna. Uppdraget genomfördes genom att expertgruppen skrev *Reformerad ägarbeskattning - effektivitet, prevention, legitimitet*, där de lämnade förslag till förändrade regler. Reglerna skulle ge en skattemässig likformighet för olika företagsformer och för olika typer av aktiebolag.²⁵ Målet var att reglerna skulle tillgodose kravet på neutralitet mellan investeringar med olika risk. Det ansågs även viktigt att reglernas preventiva funktion bibehölls samt att en förenkling var önskvärd.²⁶

Expertgruppen framförde att ett problem med 3:12-reglernas dåvarande uppbyggnad var att reglerna var mer gynnsamma för företagare med hög intjäningsförmåga, begränsad kapitalinsats och ett fåtal anställda. Samtidigt missgynnades företagare med fler anställda, främst stora företag som påminde om ”vanliga” aktiebolag med spritt ägande. Att vissa företagare missgynnades i jämförelse med andra innebar att skattesystemet brast i neutralitet. Anledningen till att företagare med många anställda missgynnades var att stora vinster möjliggjordes genom att företagarna tagit risken för att anställa arbetskraft. Risken bestod i kostnader som inte i förväg kunde beräknas och det gick inte heller att på förhand förutse huruvida intäkterna skulle öka på grund av nya anställda. Stora variationer i företagets resultat kunde således uppkomma, vilket ledde till att företagen beskattades hårt vid hög avkastning i efterskott på investeringar. Den hårda beskattningen ledde enligt expertgruppen till trovärdighets- och legitimitetsproblem.²⁷

För en företagare med få anställda och hög intjäningsförmåga ansågs preventionsbehovet vara störst, eftersom reglerna möjliggjorde inkomstomvandling i hög grad. För företagare med fler anställda ansågs däremot skattelättnader vara nödvändiga för att uppnå skattnneutralitet. För företag med väldigt många anställda, som kunde liknas med företag med spritt ägande, ansåg

---

²⁵ Edin, Hansson och Lodin s. 7

²⁶ Edin, Hansson och Lodin s. 23-25

²⁷ Edin, Hansson och Lodin s. 28-32

expertgruppen till och med att det var befogat att ge skattelättnader som i praktiken uteslöt dem från 3:12-reglerna.²⁸

För att uppnå neutralitet mellan företagen krävdes enligt expertgruppen reformerade regler och de arbetade därför fram ett huvudförslag och ett mindre ingripande alternativförslag.

3.2.1 Huvudförslag

En viktig ändring som krävdes enligt expertgruppen avsåg den befintliga löneunderlagsregeln. Ett sätt att lösa problemen angående företagare med många anställda ansågs vara en utformning av en undantagsregel för att helt utesluta stora företag med många anställda från 3:12-reglernas tillämpning. En faktisk undantagsregel ansågs dock vara alldeles för komplicerat att införa och expertgruppen ansåg därför att det var bättre att undanta de stora företagen från 3:12-reglerna enbart i praktiken. För att undanta företagen i de större företagen i praktiken krävdes en utvidgad löneunderlagsregel som skulle innebära att hela kontantlönesumman skulle räknas med i löneunderlaget, även egen lön och lön till anställda i dotterföretag. Av detta skulle 25 procent av löneunderlaget upp till 60 inkomstbasbelopp få ingå i gränsbeloppet och för den del av lönesumman som översteg detta skulle ytterligare 25 procent få ingå. Gällande rätt vid tidpunkten var att löneunderlaget bestod av utbetald lön minskad med tio inkomstbasbelopp och eget uttag av lön. Begränsningen av vad som fick ingå i löneunderlaget ville expertgruppen ta bort av förenklingsskäl. Effekten av de nya reglerna skulle bli att företagare i företag med höga löneutbetalningar skulle få ett så pass högt gränsbelopp att de i praktiken skulle undantas från 3:12-reglernas tillämpning. Gränsbeloppet skulle med en utvidgad löneunderlagsregel bli högre i proportion till antalet anställda, vilket skulle kompensera företagare för den risk som anställning av arbetskraft innebar.²⁹

Expertgruppen föreslog även ett ändrat krav på löneuttag för att få använda löneunderlagsregeln. Gällande rätt vid tidpunkten var att det egna löneuttaget skulle uppgå till det lägsta av tio prisbasbelopp och 120 procent av den högst avlönade anställdas lön. Löneuttaget behövde även uppgå till 1/50 av erhållen utdelning. Ändringen som föreslogs var att minst en person i en närstående krets var tvungen att ta ut egen lön med ett belopp motsvarande det minsta av sju inkomstbasbelopp med tillägg av fem procent av de totalt

---

²⁸ Edin, Hansson och Lodin s. 30-32

²⁹ Edin, Hansson och Lodin s. 41-45

utbetalda lönerna och femton inkomstbasbelopp. Ändringen skulle bli en skärpning av gällande rätt, men eftersom det minsta löneuttagskravet berodde på företagets totala lönesumma skulle det göra att kravet på eget löneuttag skulle bli högre för större företag än för de små. Skärpningen skulle upprätthålla preventionen för företagare med hög intjäningsförmåga och få anställda.³⁰

Gällande rätt när expertgruppen fick uppdraget var att kapitalinkomst beskattades till en skattesats på 30 procent. Vid tidpunkten fanns även lättnadsregler för utdelning på noterade aktier, som undantog viss del av kapitalinkomsten från beskattning. Expertgruppen ansåg av förenklings- och neutralitetsskäl att dessa lättnadsregler behövde avskaffas. Expertgruppen motiverade detta med att noterade och onoterade företag borde ha lika skattemässiga villkor. Anledningen till att lättnadsreglerna infördes var att det för onoterade företag kunde vara svårare att attrahera riskkapital från externa ägare, eftersom informationen om onoterade företag var svårtillgänglig. Lättnadsreglerna visade sig dock inte ha någon effekt på riskkapitalförsörjningen hos onoterade företag, vilket också var ett motiv för förslag till avskaffande.³¹ För att kompensera för den högre skatten, som skulle uppkomma vid avskaffande av lättnadsreglerna, föreslog expertgruppen att utdelning på kvalificerade andelar som rymdes inom gränsbeloppet skulle beskattas med enbart 20 procent. $\frac{2}{3}$ av utdelningen inom gränsbeloppet skulle enligt förslaget vara skattepliktigt och skulle därefter beskattas med 30 procent i inkomstslag kapital.³²

3.2.2 Alternativförslag

Vid upprättande av huvudförslaget var expertgruppen medveten om att det skulle kunna vara för omfattande och expertgruppen utformade därför ett mindre ingripande alternativförslag. Expertgruppen menade att alternativförslaget eventuellt kunde införas som ett steg innan huvudförslaget i sin helhet skulle få prägla reglerna. Alternativförslaget överensstämde i stora delar med huvudförslaget, men med vissa modifieringar. Vid beräkning av lönesumman föreslog expertgruppen att det vid den tidpunkten gällande avdraget med tio inkomstbasbelopp skulle behållas och att 20 procent av den totala lönesumman skulle få

---

³⁰ Edin, Hansson och Lodin s. 45-47

³¹ Edin, Hansson och Lodin s. 77

³² Edin, Hansson och Lodin s. 67

läggas till gränsbeloppet. Till den del lönesumman skulle överstiga 60 inkomstbasbelopp skulle ytterligare 30 procent av lönesumman få läggas till.³³

---

³³ Edin, Hansson och Lodin s. 85

4. Ändringar av 3:12-reglerna, som infördes från år 2006 till 2012

4.1 Ändrade regler efter expertgruppens alternativförslag

Det alternativförslag som arbetades fram i promemorian *Reformerad ägarbeskattning—effektivitet, prevention, legitimitet* av ovan nämnda expertgrupp, kom att ligga till grund för de ändringar som gjordes i 3:12-reglerna efter prop. 2005/06:1 *Budgetpropositionen för 2006* och prop. 2005/06:40 *Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag*.³⁴

Regeringens förslag överensstämde i stort med expertgruppens förslag. Regeringen ansåg att 3:12-reglerna behövde utformas så att de skulle tillfredsställa olika sorts företagare, eftersom de företagen som berördes av reglerna var helt olika varandra. Skattelättnader för företagare med många anställda var enligt regeringen en viktig del för att skapa skatteneutralitet mellan olika företagare.³⁵

Det som skilde regeringens förslag mot expertgruppens alternativförslag var den föreslagna storleken på löneuttagskravet. Expertgruppens förslag innebar att kravet skulle vara det lägsta av summan av sju inkomstbasbelopp med ett tillägg på fem procent av den totala kontanta lönesumman och femton inkomstbasbelopp. Regeringen föreslog en sänkning av det alternativa löneuttagskravet till summan av sex inkomstbasbelopp med ett tillägg på fem procent av den totala kontanta lönesumman. Vissa remissinstanser anförde kritik mot förslaget, eftersom de ansåg att ett höjt löneuttagskrav skulle kunna orsaka likviditetsproblem i företagen. Regeringen ansåg, precis som expertgruppen, att en skärpning av löneuttagskravet krävdes för att behålla reglernas preventionssyfte. Med ovan nämnda ändringar ansåg regeringen att både stora och små företag fick ett rimligt skatteutfall. De av regeringen föreslagna ändringarna infördes i 57 kap. 10-19 § § IL.³⁶

4.2 Ändrade regler efter expertgruppens huvudförslag

Trots de ändringar som infördes i 3:12-reglerna, bland annat efter prop. 2005/06:40, angav regeringen i prop. 2006/07:1 *Budgetpropositionen för 2007* att det var motiverat att fortsätta

---

³⁴ Prop. 2005/06:1 s. 130-131

³⁵ Prop. 2005/06:40 s. 40-41

³⁶ Prop. 2005/06:40 s. 48-53

reformeringsarbetet. Regeringen ville bland annat göra reglerna enklare och även stimulera företagande och ökad tillväxt.³⁷

Regeringen behandlade, i prop. 2006/07:1, en förbättring av löneunderlagsregeln i syfte att stimulera nyanställningar. Regeringen föreslog ändringar i löneunderlagsregeln som stämde överens med expertgruppens huvudförslag som tidigare presenterats i *Reformerad ägarbeskattning- effektivitet, prevention, legitimitet*. Den begränsning som innebar att tio inkomstbasbelopp skulle dras av från lönesumman vid beräkningen av lönebaserat utrymme skulle enligt huvudförslaget, som ovan nämnts, tas bort. 3:12-reglerna, som de vid tillfället var utformade, gynnade stora företag med många anställda som knappt behövde ta upp någon del av utdelningen i inkomstslag tjänst. Genom att ta bort begränsningen på tio inkomstbasbelopp, menade regeringen, att även mindre företag skulle få möjligheten att få en större andel av vinsten i företaget beskattat i inkomstslag kapital, eftersom de mindre företagen normalt inte hade så stora löneutbetalningar. En höjning av det lönebaserade utrymmet skulle även ge incitament för de mindre företagen att nyanställa. Ovan nämnda förslag föranledde lagändringar i 57 kap. 16, 17 § § IL.³⁸

4.3 Ännu generösare regler för fåmansföretagare

Efter år 2007 fortsatte lagstiftaren att utforma allt mer generösa 3:12-regler. I prop. 2008/09:65 *Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag* och i prop. 2011/12:1 *Budgetpropositionen för 2013* föreslogs ändringar som innebar bland annat ett sänkt högsta löneuttagskrav från femton till tio inkomstbasbelopp och införande av ett tak som begränsade hur mycket av en aktiv delägars inkomst som kunde beskattas i inkomstslag tjänst.³⁹

---

³⁷ Prop. 2006/07:1 s. 152

³⁸ Prop. 2006/07:1 s. 153-154

³⁹ Prop. 2008/09:65 s. 75-77; Prop. 2011/12 s. 429-433

5. Effekten av ändringarna av 3:12-reglerna, som infördes från år 2006 till 2012

5.1 Inledning

Vid en tillbakablick på 3:12-reglernas historia kan konstateras att reglerna vid införandet var väldigt stränga.⁴⁰ Efter utredningen av expertgruppen, år 2005, infördes dock generösare regler för att gynna tillväxt i företagen, eftersom expertgruppen och regeringen ansåg att beskattningen enligt 3:12-reglerna drabbade vissa företagare för hårt.⁴¹ Beskattning i enlighet med 3:12-reglerna gick från att vara något som fåmansföretagare ville undvika, till något som i många fall kunde vara mer förmånligt än att stå utanför reglernas tillämpningsområde. En anledning till att 3:12-reglerna blev mer förmånliga för fåmansföretagare efter år 2005 var på grund av att lagstiftaren ville gynna tillväxt i företagen, genom bland annat en utvidgad löneunderlagsregel. Lagstiftaren ville även med en utvidgad löneunderlagsregel utesluta de stora företagen med många anställda och många delägare från reglerna i praktiken. I ESO-rapporten⁴² *Income shifting in Sweden: an empirical evaluation of the 3:12 rules* skriver Annette Alstadsæter och Martin Jacob om de effekter som de generösa reglerna orsakat. ESO-rapporten skall nedan sammanfattas kortfattat.

5.2 ESO-rapport

De ändringar som införts i 3:12-reglerna, från år 2006 och framåt, var framförallt en sänkning av den procentsats som kapitalinkomster beskattades med (från 30 till 20 procent), samtidigt som gränsbeloppet höjdes avsevärt. De generösa reglerna medförde en möjlighet för fåmansföretagare i företag med många anställda att beskatta ett högre belopp som kapitalinkomst. Ändringarna ledde till att det blev mer förmånligt att beskattas utifrån 3:12-reglerna än utifrån ”vanliga” regler, vilket medförde att fler fick incitament till att bli aktiva delägare i fåmansföretag för att på så sätt kunna inkomstomvandla.⁴³ Statistiken, som togs fram i ESO-rapporten, visade att antalet aktiva ägare och antalet nystartade fåmansföretag hade ökat efter ändringarna år 2006 på grund av de skatteförmåner som kunde vinnas vid beskattning utifrån 3:12-reglerna. En ökning av utdelningar från fåmansföretag kunde även

---

⁴⁰ Prop. 1989/90:110, s. 466-468

⁴¹ SOU 2002:52 s.17-18

⁴² ESO – expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. Är en självständig tankesmedja under Finansdepartementet.

⁴³ Alstadsæter och Jacob s. 77-79

visas, vilket vid en första anblick kunde se positivt ut med avseende på totala skatteinkomster, men i själva verket var det arbetsinkomst som beskattats i inkomstslag kapital.⁴⁴

Statistiken visade en kraftig ökning av bildande av holding- och skalbolag, efter införandet av generösare 3:12-regler. Företagare bildade holding- och skalbolag i syfte för att inkomstomvandla. Inkomstomvandlingen möjliggjordes främst eftersom passiva aktieägare kunde sänka skattesatsen på sin kapitalinkomst från 25 till 20 procent, genom att indirekt äga aktier i ett företag genom ett fåmansbolag (holdingbolaget) där personen var, eller åtminstone påstod sig vara, aktiv. Eftersom utdelning från ett företag till holdingbolaget inte beskattades på bolagsnivå kunde sedan utdelningen från holdingbolaget beskattas till enbart 20 procent hos delägaren, eftersom utdelningen då träffades av 3:12-reglerna. Många nya skalbolag bildades även enbart i syfte att ackumulera gränsbelopp till kommande år.⁴⁵

Författarna angav i sin rapport att inkomstomvandling var ineffektivt och slöseri av resurser. Bildandet av holdingbolag innebar att tid och kraft lades på administrativt arbete, registrering och integrering av strategier för inkomstomvandling. De ackumulerade outnyttjade gränsbeloppen i holding- och skalbolag skulle i framtiden kunna utgöra en stor skatteförlust.⁴⁶

Författarna avslutade med att diskutera huruvida ändringarna av 3:12-reglerna, från år 2006 och framåt, uppfyllt sitt syfte i svensk lagstiftning. Syftet var att öka riskkompensationen, gynna entreprenörskap, främja nyanställning och att förenkla reglerna för mindre fåmansföretag. Författarna ansåg att syftet i mångt och mycket uppfyllts, men att ändringarna ökat incitamenten till inkomstomvandling i alltför hög grad. För att minska inkomstomvandlingen i Sverige ansåg de att det skulle krävas ett lägre gränsbelopp och/ eller minskad möjlighet till att överföra outnyttjat gränsbelopp. Författarna framförde även att det rådde oklarhet angående vem som skulle anses vara aktiv delägare samtidigt som skatteverkets kontrollfunktion avseende vilka som faktiskt var verksamma i betydande omfattning var bristfällig.⁴⁷

---

⁴⁴ Alstadsæter och Jacob s. 125-127

⁴⁵ Alstadsæter och Jacob s. 139-141

⁴⁶ Alstadsæter och Jacob s. 154-161

⁴⁷ Alstadsæter och Jacob s. 163-167

6. De senaste ändringarna av 3:12-reglerna som infördes den 1 januari 2014

6.1 Finansdepartementets promemoria

Inför budgetpropositionen 2014 upprättades på Finansdepartementets skatte- och tullavdelning promemorian *Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014*. I promemorian lades fram ett flertal förslag till ändringar i 3:12-reglerna.

Den första ändringen som föreslogs i propositionen avsåg ett införande av ett kapitalandelskrav, vilket skulle betyda att det lönebaserade utrymmet enbart skulle få beräknas om delägaren ägde en andel som motsvarade minst fem procent av kapitalet i företaget. I annat fall skulle gränsbeloppet beräknas på vanligt sätt, utan tillägg av ett lönebaserat utrymme, vilket skulle resultera i ett lägre gränsbelopp för företagare med en liten kapitalandel. Syftet med den dåvarande utformningen av löneunderlagsregeln var, som tidigare nämnts, att kompensera fåmansföretagare för den risk det innebar att anställa arbetskraft samtidigt som neutralitet och prevention skulle bibehållas. För att uppnå skatteneutralitet mellan olika typer av företagare hade skattelättnader införts för företagare med många anställda, efter expertgruppens förslag. Utgångspunkten för reglernas utformande, som de såg ut år 2013, var fåmansföretag med få ägare och få anställda. Reglerna omfattade dock företag med ett, i praktiken, obegränsat antal delägare. Att reglerna i praktiken omfattade ett obegränsat antal delägare hade enligt regeringens mening gjort det förmånligt att bilda stora fåmansföretag för att kunna utnyttja den generösa löneunderlagsregeln, vilket undergrävde reglernas legitimitet. De anställda i de stora fåmansföretagen hade erbjudits delägarskap i företagen för att kunna använda sig av det generösa lönebaserade utrymmet och på så sätt få sin arbetsinkomst beskattad som kapitalinkomst. Det preventiva syftet ansågs således inte uppfyllt och det motiverade en förändring av reglerna.⁴⁸

Det andra förslaget var ett höjt löneuttagskrav för att få tillgodogöra sig det lönebaserade utrymmet. Det lönebaserade utrymmet skulle enligt förslaget uppgå till nio inkomstbasbelopp för den skattskyldige och dess närstående tillsammans. Löneuttagskravet skulle dock öka med tio procent av det belopp som översteg 100 inkomstbasbelopp om andelsägarens del av löneunderlaget fördelat lika på andelarna i företaget översteg detta belopp. Tillägget skulle räknas på den del av löneunderlaget som fördelats på de andelar som tillhörde den

---

⁴⁸ Dnr Fi2013/1535 s. 37-38

närståendekrets som ägde flest andelar i företaget. Kravet skulle inte beräknas högre än 90 inkomstbasbelopp. För att motverka att stora företag delade upp sig i mindre enheter för att kunna använda löneunderlagsregeln trots begränsningen om att delägaren behövde inneha andelar motsvarande minst fem procent av kapitalet, framfördes i promemorian att det krävdes ett höjt löneuttagskrav. Med den föreslagna regeln skulle kravet på löneuttag öka vid högre löneunderlag. Ett högre löneuttagskrav skulle göra det mindre attraktivt att dela upp företag i mindre enheter enbart för att få använda det lönebaserade utrymmet, eftersom det då även skulle krävas ett högre löneuttag av delägarna. Fördelarna som skulle kunna uppkomma vid uppdelning av företagen skulle då inte bli lika påtagliga som med ett lägre löneuttagskrav.⁴⁹

Ytterligare ett förslag som lades fram i promemorian var att taket på det lönebaserade utrymmet skulle sättas till 50 gånger den egna kontanta ersättningen. Gällande rätt vid tidpunkten innebar att det inte fanns någon praktisk begränsning av hur stort det lönebaserade utrymmet kunde bli, vilket ledde till att detta utrymme i många fall aldrig kunde utnyttjas till fullo. Omständigheten att det lönebaserade utrymmet inte kunde utnyttjas till fullo medförde att många företag varje år hade kvar gränobelopp som kunde sparas till kommande år. Dessa sparade utrymmen skulle kunna leda till stora skattekrediter i framtiden. En ändring av detta slag skulle minska möjligheterna till att spara utdelningsutrymmen.⁵⁰

Ett sista förslag till ändring av 3:12-reglerna var ett höjt lönebaserat utrymme från 25 till 50 procent av löneunderlaget. De tidigare nämnda förslagen skulle innebära skärpningar för de stora fåmansföretagen, men det var fortfarande viktigt att stimulera och ge de små fåmansföretagen incitament att anställa, varför lättnader för dessa företag ansågs vara motiverade. Denna ändring skulle kompensera fåmansföretagare för den risk det innebar att anställa arbetskraft. Förslaget skulle även förenkla de befintliga reglerna.⁵¹

6.1.2 Remissinstansernas kritik

Finansdepartementets promemoria fick mycket kritik av majoriteten av remissinstanserna och denna kritik skall i korthet sammanfattas nedan. För att göra fotnoterna så lättöverskådliga

---

⁴⁹ Dnr Fi2013/1535 s. 40-41

⁵⁰ Dnr Fi2013/1535 s. 47

⁵¹ Dnr Fi2013/1535 s. 48-49

som möjligt har endast ett fåtal remissinstanser valts ut.

Endast regerings eget regelråd, Skatteverket och Ekonomistyrningsverket var positiva till förslagen till ändringarna som helhet och ansåg att det löste många problem som uppkommit efter ändringarna år 2006.⁵²

Den kritik som framfördes av majoriteten, som avstyrkte förslagen som helhet, bestod först och främst i den korta remisstiden på enbart tre veckor. Remissinstanserna anförde att den korta remisstiden inte möjliggjort någon djupare analys av de föreslagna ändringarna.⁵³

En del av de kritiska remissinstanserna delade Finansdepartementets uppfattning angående att det krävdes en förändrad löneunderlagsregel, men hade synpunkter på förslagets utformning.⁵⁴ Den andra delen av de kritiska remissinstanserna var emot förändringar av reglerna bland annat på grund av ökad komplexitet och förespråkade istället en grundlig översyn av reglerna.⁵⁵

De remissinstanser som var emot förslagen som helhet anförde kritik mot kapitalandelskravet, eftersom det skulle skapa incitament för skatteplanering i form av uppdelning av verksamheter med fler än 20 delägare i mindre enheter.⁵⁶ Incitamenten att rekrytera nya medarbetare i form av delägare skulle även nästan helt försvinna, eftersom det inte längre skulle vara lika förmånligt att bli delägare. Vidare angav några instanser att det inte förekom givande av delägarskap enbart på grund av skatteförmåner.⁵⁷ Förslaget ansågs även enligt den kritiska majoriteten motverka investeringsviljan, tillväxten i mindre företag och incitamenten att anställa.⁵⁸ Det skulle även kunna skapa problem för företag att locka till sig kvalificerade personer till verksamheter på mindre orter på grund av att företagen då inte längre skulle kunna locka med delägarskap.⁵⁹

---

⁵² Skatteverket s. 3; <http://www.pwc.se/sv/tax-matters/artikelarkiv-famansforetag.jhtml>

⁵³ Kammarrätten i Jönköping s. 1; Sveriges advokatsamfund s. 2

⁵⁴ Ekonomistyrningsverket s.1

⁵⁵ Kammarrätten i Jönköping s. 1-2

⁵⁶ Sveriges advokatsamfund s. 7; Stockholms handelskammare s. 3

⁵⁷ Sveriges advokatsamfund s. 5

⁵⁸ Näringslivets skattedelegation s. 4

⁵⁹ LRF s. 2; Sven-Olof Lodin s. 3

De remissinstanser som var emot förslagen i helhet framförde även kritik som avsåg det höjda löneuttagskravet. Anledningen till att de var emot förslaget var att det skulle ge incitament att minska antalet anställda, eftersom den egna uttagna lönen då skulle behöva ökas i relation till den ökade lönesumman som skulle tillkomma vid nyanställningar.⁶⁰ De anförde att kravet på löneuttag överskred marknadsmässig lön.⁶¹

De flesta remissinstanserna, även de som var kritiska mot förslagen i stort, tillstyrkte kravet på ett tak på det lönebaserade utrymmet.⁶²

Det höjda lönebaserade utrymmet tillstyrktes av en del instanser på grund av att höjningen skulle gynna små företag och även få de att växa och anställa ny personal.⁶³ Vissa instanser avstyrkte förslaget helt på grund av att den förmånliga beskattningen som ett höjt lönebaserat utrymme skulle medföra kunde öka neutralitetsbristerna.⁶⁴

Regerings eget regelråd, Skatteverket och Ekonomistyrningsverket var positiva till kapitalandelskravet och ansåg att det löste problemet angående inkomstomvandling.⁶⁵

Lagrådet framförde kritik mot Finansdepartementets förslag som helhet och angav bland annat att det var svårt att förutse vad de olika förändringarna skulle få för konsekvenser i framtiden. Det diskuterades även om förslagen angående kapitalandelskrav och ökat löneuttag för att få använda löneunderlagsregeln faktiskt skulle kunna få önskad effekt, eller om det skulle vara möjligt att fortsätta kringgå reglerna genom bland annat omorganisation i ett personalägt företag. Precis som några andra av de andra instanserna ansåg Lagrådet att det kunde motverka syftet att stimulera nyanställningar genom att ha ett kapitalandelskrav och ett höjt löneuttagskrav.⁶⁶ En annan negativ effekt Lagrådet nämnde var att det ökade löneuttagskravet skulle kunna göra att färre företag skulle kunna använda löneunderlagsregeln

---

⁶⁰ Stockholms Handelskammare s. 3; Näringslivets skattedelegation s. 4

⁶¹ Sveriges advokatsamfund s. 6

⁶² Sveriges Akademiska Centralorganisation s. 1

⁶³ Sveriges Akademiska Centralorganisation s. 1

⁶⁴ Juridiska fakulteten Stockholms universitet s. 2

⁶⁵ Skatteverket s. 3; Ekonomistyrningsverket s. 2

⁶⁶ Prop. 2013/14:1 Bilaga 5 s. 45

i framtiden. Sammantaget ansåg alltså Lagrådet att förslagen till viss del var oklara och att problem skulle kunna uppstå vid tillämpningen av dem.⁶⁷

6.2 Regeringens förslag till nya regler

Regeringen behandlade i prop. 2013/14:1 *Budgetpropositionen för 2014* förändringar i löneunderlagsregeln, som ansågs krävas för att reglerna inte skulle överkompensera stora företag med många anställda och många delägare. Även en begränsning av utrymmet för det lönebaserade utrymmet ansågs motiverat.⁶⁸

Regeringens förslag motsvarade Finansdepartementets förslag i stora delar, men vissa avvikande förslag lades fram. En del av förändringen rörde kapitalandelskravet, som innebar att en delägare behövde äga en del i företaget som motsvarade fyra procent av kapitalet, istället för fem procent för att få ta del av det lönebaserade utrymmet. Regeringen anförde att det inte var reglernas syfte att beröra de som ägde en obetydlig del av kapitalet. Den reformen som gjordes år 2006, som skulle öka reglernas neutralitet och legitimitet, skulle inte tillämpas av delägare med en så pass liten kapitalandel. Förslaget föranledde ändring i 57 kap. 19 § IL.⁶⁹

Även en mindre ändring föreslogs angående löneuttagskravet, där regeringen ville flytta gränsen för det högsta löneuttagskravet från tio inkomstbasbelopp till 9,6 inkomstbasbelopp. Regeringen framförde att anledningen till ändringen av Finansdepartementets förslag var den kritik som flera remissinstanser anförde. Gällande rätt skulle således bli att det lönebaserade utrymmet enbart skulle få beräknas om andelsägaren eller någon närstående under året före beskattningsåret fått kontant ersättning från företaget eller dess dotterföretag som sammanlagt inte understeg det lägsta av sex inkomstbasbelopp med ett tillägg på fem procentenheter av den kontanta ersättningen och 9,6 inkomstbasbelopp. Förslaget föranledde ändring i 57 kap 19 § IL.⁷⁰

Regeringens förslag angående ett tak på det lönebaserade utrymmet överensstämde delvis med det i promemorian framlagda förslaget, med den skillnaden att utrymmet begränsades till

---

⁶⁷ Prop. 2013/14:1 Bilaga 5 s. 46

⁶⁸ Prop. 2013/14:1 s. 255

⁶⁹ Prop. 2013/14:1 s. 263-264

⁷⁰ Prop. 2013/14:1 s. 269-270

50 gånger egen eller närståendes kontanta ersättning. Enligt promemorian skulle inte närståendes kontanta ersättning kunna ligga till grund för beräkningen. Förslaget föranledde ändring i 57 kap. 16 § IL.⁷¹

Regeringens förslag angående ett höjt lönebaserat utrymme överensstämde med det framtagna förslaget i promemorian och föranledde att utrymmet höjdes från 25 till 50 procent av löneunderlaget och ändringen kan hittas i 57 kap. 16 § IL.⁷²

---

⁷¹ Prop. 2013/14:1 s. 275-276

⁷² Prop. 2013/14:1 s. 277-278

7. Finlands motsvarighet till de svenska 3:12-reglerna

Finland har precis som Sverige ett skattesystem där inkomster är uppdelade i förvärvs- och kapitalinkomster. År 1992 gjordes en stor skattereform, liknande den som gjordes i Sverige, vilket medförde att skatten på kapitalinkomster blev lägre än på förvärvsinkomster. Även i Finland fanns därmed behov av att förhindra inkomstomvandling och Finland införde därför regler i syfte att motverka omvandling av inkomster. Uppdelningen av vilka företag som omfattas av reglerna och inte är beroende av om företagen är börsnoterade eller inte. Om företaget är börsnoterat faller det utanför reglerna och utdelningen beskattas i sin helhet som kapitalinkomst, medan onoterade bolag omfattas. För de omfattade företagen görs en uppdelning av utdelningen mellan kapitalinkomst och förvärvsinkomst.⁷³

I de onoterade bolagen beräknas den delen av utdelningen som skall kapitalinkomstbeskattas på basis av företagets nettoförmögenhet vid utgången av året före beskattningsåret.

Nettoförmögenheten är det som återstår när skulderna dragits av från tillgångarna och kallas det matematiska värdet. Som kapitalinkomst beskattas en procentdel av det matematiska värdet.⁷⁴ Om delägaren som erhåller utdelningen är en så kallad ägarföretagare, skall vissa justeringar göras av det matematiska värdet. För att vara ägarföretagare måste delägaren ha en ledande ställning i företaget. Delägaren har en ledande ställning om han själv eller någon familjemedlem innehar mer än hälften av andelarna eller rösterna i företaget. Som familj räknas make och barn under 17 år.⁷⁵ En procentandel av det matematiska värdet beskattas således som kapitalinkomst medan resterande belopp beskattas som förvärvsinkomst. Den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna tillämpas på såväl aktiva som passiva delägare.⁷⁶

---

⁷³ SOU 2002:52 s. 140-141

⁷⁴ SOU 2002:52 s. 142

⁷⁵ SOU 2002:52 s. 143

⁷⁶ SOU 2002:52 s. 144

8. Analys av de ändringar som infördes den 1 januari 2014

8.1 Inledning

Efter att studerat 3:12-reglerna närmre har vi noterat att de genomgått många förändringar och det är lätt att förstå att de fått kritik just på grund av de många ändringarna och inte minst på grund av reglernas komplexitet. Komplexiteten består av de många och svårbegripliga lagrummen med olika uträkningar vid uppdelning av tjänste- och kapitalinkomst. Reglerna existerar för att utjämna skattemässiga olikheter som finns mellan anställda och aktiva delägare i fåmansföretag, men det har varit svårt för lagstiftaren att uppnå skatteneutralitet utan att problem uppstått. Den största svårigheten vid utformningen av 3:12-reglerna har genom åren varit avvägningen mellan att inte ge fåmansföretagare skattefördelar i jämförelse med ”vanliga” anställda och att samtidigt gynna tillväxten i fåmansföretag. Ovan nämnda problematiska avvägning illustreras genom de olika propositionerna och utredningar som gjorts genom åren. Före år 2006 var reglerna väldigt stränga för fåmansföretagare och gjordes senare mer generösa just för att öka tillväxten i fåmansföretag.⁷⁷ Efter reformen år 2006 blev reglerna istället generösa för delägare i stora fåmansföretag med många anställda och många delägare, främst med anledning av möjlighet till tillgodogörande av ett högre gränsbelopp och det visade sig leda till att det i vissa fall blev mer förmånligt att beskattas enligt 3:12-reglerna istället för att beskattas enligt ”vanliga” regler.

Den 1 januari 2014 trädde nya ändringar av 3:12-reglerna i kraft. Vi avser i detta kapitel att visa möjliga positiva och negativa konsekvenser av ändringarna. Sedan ämnar vi att analysera vilka teoretiska konsekvenser de senaste ändringarna kommer ge upphov till och om de uppfyller lagstiftarens syfte med reglerna. Vi skall avslutningsvis analysera den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna i förhållande till de svenska reglerna.

8.2 Möjliga positiva konsekvenser av de senaste ändringarna

Ett syfte med de senaste ändringarna som infördes den 1 januari 2014 var, som ovan nämnts, att minska de inkomstomvandlingsmöjligheter som reglerna gett upphov till i de större fåmansföretagen.⁷⁸ Från statistiken som visades av författarna till ESO-rapporten kan utläsas att inkomstomvandlingen ökat i Sverige i takt med att den procentuella skattebelastningen av

---

⁷⁷ Prop. 2005/06:40, s. 40-41; Prop. 2006/07:1 s.153-154

⁷⁸ Prop. 2013/14:1 s. 263-264

fåmansföretagares inkomster minskat.⁷⁹ Kapitalandelskravet, som innebär att delägare måste äga en kapitalandel på minst fyra procent för att få tillgodogöra sig det lönebaserade utrymmet vid beräkning av gränsbeloppet, infördes för att fåmansföretagare i företag med många delägare inte skall kunna tillgodogöra sig alltför stora gränsbelopp.⁸⁰ Vikten av att begränsa gränsbeloppen för delägare i större företag för att minska inkomstomvandling framfördes av regeringen samt författarna av ESO-rapporten; Alstadsæter och Jacob. Ett lägre gränsbelopp ger en högre skattebelastning vid beskattning enligt 3:12-reglerna än tidigare och det ger i sin tur inte incitament till inkomstomvandling i form av att bli aktiv delägare i syfte att omfattas av 3:12-reglerna för att få ett mer förmånligt skatteutfall. Skatteverket var en av remissinstanserna som tillstyrkte kapitalandelskravet på grund av att det skulle minska inkomstomvandlingen i större fåmansföretag med många anställda och många delägare.⁸¹ Minskad inkomstomvandling är ett argument som enligt vår mening talar för att ändringarnas teoretiska konsekvenser kommer att uppfylla lagstiftarens syfte, eftersom det skulle öka skatteneutraliteten för Sveriges företagare.

Med ett sänkt högsta löneuttagskrav och ett höjt lönebaserat utrymme ville regeringen att det skulle löna sig att anställa arbetskraft. Ett ökat antal anställda skulle gynna tillväxten i företag som kan använda sig av det lönebaserade utrymmet med anledning av ägande av en kapitalandel på fyra procent eller mer.

Alstadsæter och Jacobs skrev i ESO-rapporten att ett sätt att minska incitamenten till inkomstomvandling kunde vara att minska det utrymme som fanns för att överföra sparade gränsbelopp.⁸² Ett tak på det lönebaserade utrymmet är enligt vår mening ett steg i rätt riktning, eftersom det begränsar det lönebaserade utrymmet och på så sätt minskar möjligheten att spara stora summor till nästkommande år. I ESO-rapporten framfördes statistik som visade att möjligheten att spara alltför stora gränsbelopp gjorde att fler holding- och skalbolag bildades enbart i syfte att spara gränsbelopp.⁸³ Ett tak på det lönebaserade utrymmet skulle minska incitamenten att bilda dessa holding- och skalbolag, vilket vi ser som positivt. Att färre holding- och skalbolag bildas skulle även enligt ovan nämnda ESO-rapport

---

⁷⁹ Alstadsæter och Jacob s. 166

⁸⁰ Prop. 2013/14:1 s. 263-264

⁸¹ Skatteverket s. 3

⁸² Alstadsæter och Jacob s. 163-167

⁸³ Alstadsæter och Jacob s. 139-141

göra samhället mer effektivt, eftersom mindre tid och pengar skulle läggas på administrativt arbete som exempelvis registrering.⁸⁴ Vi kan inte se några direkta nackdelar med taket på det lönebaserade utrymmet, varför vi anser att det är ett argument för att de teoretiska konsekvenserna av ändringarna kommer att bli positiva och därmed uppfylla lagstiftarens syfte.

8.3 Möjliga negativa konsekvenser av de senaste ändringarna

I en världsstudie av entreprenörskap på ”Global Entrepreneurship Monitor” kan visas att Sverige har avsevärt färre företag och färre entreprenörer än länder med lägre procentuell beskattning av fåmansföretagares inkomst än Sverige. Denna världsstudie visar även att Sveriges aktiva företagare har ökat sedan år 2006 fram till 2014.⁸⁵ Ökad investeringsvilja kan således, enligt vår mening, ha ett samband med låg procentuell beskattning av fåmansföretagares inkomst, eftersom 3:12-reglerna från år 2006 till 2013 blev mer generösa.

Enligt statistik på ”ekonomifakta” har antalet nystartade företag i Sverige varit på en stabil nivå mellan 1994 och 2003. Trenden därefter, när generösa 3:12-regler införts i Sverige, har varit en ökning av nystartade företag. Statistiken visar även att antal nystartade företag i Sverige är lågt i jämförelse med andra länder i Europa som har lägre procentuell skatt för företagare.⁸⁶ Även denna statistik indikerar, enligt vår mening, att en högre procentuell beskattning av företagares inkomst kan minska investeringsviljan.

Den kritik som riktades mot kapitalandelskravet av bland annat Sveriges advokatsamfund bestod i att kapitalandelskravet kan leda till ökad inkomstomvandling istället för minskad. Remissinstanserna anförde att förslaget kan leda till att fåmansföretagen delar upp sig i mindre enheter för att få ett mer förmånligt skatteutfall.⁸⁷ Att företagen delar upp sig i mindre enheter missgynnar tillväxten enligt bland annat Näringslivets skattedelegation. I remissvaren angavs att uppdelning av företagen skulle innebära missgynnad tillväxt på grund av att företagen skulle behöva använda resurser till att optimera ägarstrukturen istället för att utveckla verksamheterna, eftersom det lägsta skatteutfallet kommer att kunna vinnas i

---

⁸⁴ Alstadsæter och Jacob s. 141

⁸⁵ <http://www.gemconsortium.org/visualizations>

⁸⁶ <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet>

⁸⁷ Sveriges advokatsamfund s. 7, Stockholms handelskammare s. 3

fåmansföretag med högst 20 delägare.⁸⁸ Om kritiken är befogad eller ej är svårt att svara på, men vi anser att kritiken ändå är viktig att ta i beaktande på grund av att många remissinstanser framfört kritiken.⁸⁹

Att fåmansföretagare, som inte uppfyller kapitalandelskravet, får tillgodogöra sig ett lägre gränsbelopp är en konsekvens av det införda kapitalandelskravet. Att ett lägre gränsbelopp kan göra att färre kompetenta personer lockas till fåmansföretagen var något som framfördes av bland annat LRF och Sven-Olof Lodin. Anledningen till att färre personer skulle kunna lockas till fåmansföretagen skulle enligt dem vara att incitamenten att bli delägare minskar på grund av ett lägre gränsbelopp, som inte medför lika förmånlig beskattning som tidigare. Prislappen på ett delägarskap blir, med kapitalandelskravet, för högt. LRF och Sven-Olof Lodins remissvar angavs att de mindre orterna troligtvis kommer att drabbas hårdast om konsekvensen skulle bli att kompetenta personer inte längre hade incitament att bli delägare. Det skulle då finnas alltför lite som skulle locka de kompetenta företagarna till dessa mindre orter och de skulle istället söka sig till större städer.⁹⁰ Vi anser att denna kritik är befogad och värd att ta i beaktande, eftersom det är viktigt att företag från mindre orter kan konkurrera med företag från större städer. Om tillväxten i de mindre orterna minskar finns, enligt vår mening, en risk att arbetslösheten ökar i de mindre orterna.

Om kapitalandelskravet får de oönskade konsekvenser som majoriteten av remissinstanserna befarar kan det sänkta högsta löneuttagskravet och det höjda lönebaserade utrymmet istället för att gynna tillväxt, resultera i tröskeleffekter i form av att ytterligare inbjuda till inkomstomvandling. Inkomstomvandlingen skulle, som ovan nämnts, bestå av uppdelningar och omstruktureringar av företag. Ytterligare inkomstomvandling är enligt vår mening något som talar för att de teoretiska konsekvenserna kommer att bli negativa och inte uppfylla lagstiftarens syfte med ändringarna.

8.4 Teoretiska konsekvenser av de senaste ändringarna

De senaste ändringarna av 3:12-reglerna, som infördes den 1 januari 2014, kan få både positiva och negativa konsekvenser. De två avgörande faktorerna till om reglernas teoretiska

---

⁸⁸ Näringslivets skattedelegation s. 4

⁸⁹ FAR s. 2

⁹⁰ LRF s. 2, Sven-Olof Lodin s. 3

konsekvenser kommer att uppfylla lagstiftarens syfte eller inte rör inkomstomvandling och tillväxt. Enligt vår mening är tillväxt något som väger tungt i avgörandet huruvida ändringarna kommer att få positiva eller negativa konsekvenser. Anledningen till vår ståndpunkt är att tillväxt ökar de svenska företagens konkurrenskraft, vilket gynnar Sverige i stort. Inkomstomvandling är något som enligt vår mening också är önskvärt att undvika på grund av skatteneutralitet, men inte på alltför stor bekostnad av tillväxten. Mycket av den ovan framförda statistiken pekar på att minskad tillväxt är en trolig konsekvens av de senaste ändringarna av 3:12-reglerna. Det enda som talar för att konsekvenserna av ändringarna skulle gynna tillväxt är det sänkta lägsta löneuttagskravet och de höjda lönebaserade utrymmet, men det skulle endast gynna tillväxt i en liten andel av de svenska företagen. Det finns även, enligt ovan nämnda statistik och yttranden, en stor risk för att kapitalandelskravet, det sänkta högsta löneuttagskravet och höjningen lönebaserade utrymmet tillsammans kan inbjuda till inkomstomvandling och därför tror vi att konsekvenserna av reglerna till stor del kommer att bli negativa och sammantaget inte kommer att uppfylla lagstiftarens syfte. Vi lägger stor vikt vid att enbart två av remissinstanserna faktiskt tillstyrkte ändringarna som helhet när vi anser att de troliga konsekvenserna av reglerna kommer att bli negativa.

Trots att kapitalandelskravet i viss mån skulle motverka inkomstomvandling i större fåmansföretag i enlighet med den statistik som framfördes i ESO-rapporten, kommer reglerna även att slå hårt mot de mindre fåmansföretagen i form av minskad tillväxt. Vi anser inte att minskad inkomstomvandling i de större företagen legitimerar den minskade tillväxten i mindre företag som regeln kan ge upphov till, eftersom vi anser att det är en så pass viktig parameter i Sveriges näringsliv.

Det införda taket på det lönebaserade utrymmet kommer troligtvis, om vi lutar oss mot ovan nämnda statistik, att innebära minskad inkomstomvandling, varför de teoretiska konsekvenserna av den delen av ändringen enligt vår mening uppfyller lagstiftarens syfte.

8.5 Analys av den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna i förhållande till de senaste ändringarna

3:12-utredningen utfärdade en kortare analys i SOU 2002:52 *3:12-reglerna* angående huruvida några utländska regler, däribland Finlands kunde vara förebild vid utformning av de svenska reglerna. I Finland uppdelas kapital- och tjänsteinkomst på ett starkt schablonartat

sätt, vilket gör systemet väldigt enkelt, utan många regler och uträkningar. Enkelheten består även i den simpla gränsdragningen avseende vilka företag som omfattas av reglerna och inte. 3:12-utredningen ansåg att enkelheten i det finländska systemet var attraktivt, men att de brister som kunde finnas gjorde att de finländska reglerna, som helhet, inte kunde fungera som förebild till de svenska 3:12-reglerna. Bristerna bestod främst i att det schablonartade sättet att dela upp tjänste- och kapitalinkomster på inbjöd till inkomstomvandling i alltför hög grad.⁹¹ Vi instämmer i att enkelheten i reglerna är något eftersträvansvärt, eftersom det skulle underlätta tillämpningen av reglerna för fåmansföretagare. Dagens utformning av de svenska 3:12-reglerna innehåller många regler med svåra uträkningar vid uppdelning av tjänste- och kapitalinkomst och är mer komplexa än de finska reglerna. Kritik har riktats mot denna komplexitet, varför en förenkling kan anses vara motiverad.⁹²

Enligt en världsstudie av entreprenörskap som kan finnas på ”Global Entrepreneurship Monitor” kan det visas att vi i Sverige under många år har haft färre entreprenörer och färre företag i jämförelse med Finland.⁹³ Det låga företagandet kan även visas enligt en studie avseende småföretagare i Sverige, gjord av Johan Fall.⁹⁴ I en jämförelse mellan svensk och finsk rätt vad avser småföretagare kan även visas att den totala procentandel som beskattas av en fåmansföretagares inkomst var väsentligt högre i Sverige än i Finland åtminstone år 2005.⁹⁵ Enligt ytterligare studie på ”ekonomifakta” visades att andelen företagare i Sverige nästan är 1,5 procent lägre än i Finland.⁹⁶ Statistiken indikerar att Finlands enklare 3:12-regler har gynnat företagande och tillväxt, vilket enligt vår mening talar för att Finlands regler är att föredra framför de svenska. De teoretiska konsekvenserna av de senaste ändringarna av de svenska 3:12-reglerna kommer, enligt vår mening, att missgynna tillväxt, vilket talar för att införa regler som liknar Finlands för att på så sätt gynna tillväxt. Något som talar mot Finlands regler är att statistiken som visar att den totala procentuella skatten av en företagares inkomst är mycket lägre i Finland än i Sverige kan bero på att det är för lätt att gå runt reglerna och att skatteintäkterna på så sätt kan bli lidande i för hög grad.

---

⁹¹ SOU 2002:52 s. 149-150

⁹² Lagrådsremissen till Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014 s. 41; Kammarrätten i Jönköping s. 1-2

⁹³ <http://www.gemconsortium.org/visualizations>

⁹⁴ Fall Svenskt Näringsliv 14/9 2005

⁹⁵ Fall Svenskt Näringsliv 14/9 2005

⁹⁶ <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet>

9. Förslag till förbättringar av 3:12-reglerna

9.1 Inledning

Vi har, efter att ha analyserat de senaste ändringarna av 3:12-reglerna, som infördes den 1 januari 2014, kommit fram till att de teoretiska konsekvenserna av ändringarna inte kommer att uppfylla lagstiftarens syfte. I kommande avsnitt ger vi förslag till förbättringar av de svenska 3:12-reglerna.

9.2 Våra förslag

Något som tidigare utretts av expertgruppen var om det skulle vara ett alternativ att utforma en undantagsregel för fåmansföretag med många delägare så att de inte, varken i praktiken eller i teorin, skulle omfattas av 3:12-reglerna.⁹⁷ I utredningen av 3:12-reglerna som gjordes av expertgruppen angavs som argument, för att undanta de stora fåmansföretagen från reglerna, att de hade karaktär av företag med spritt ägande och på så sätt möjliggjordes inte inkomstomvandling i samma grad för delägarna i de företagen som för delägare i fåmansföretag med färre delägare. Vi instämmer i att det vore lämpligt att undanta företag med karaktär av företag med spritt ägande från 3:12-reglernas tillämpning, eftersom dessa stora företag ofta har så pass många delägare att de inte alls är företag av den karaktär som lagstiftaren hade för avsikt att omfatta vid införandet av 3:12-reglerna. Så som lagstiftaren uttryckte det från början, redan innan 1976, var ett fåmansföretag ett bolag där en eller ett *fåtal* delägare hade mer än 50 procent av rösterna.⁹⁸ En studie på ”ekonomifakta” visar att små och medelstora företag utgör den största delen av näringslivet i Sverige. Endast 0,1 procent av alla svenska företag har 250 anställda eller fler.⁹⁹ Utifrån det ovan nämnda tror vi inte att lagstiftarens syfte är att delägare i stora företag med väldigt många delägare skall omfattas av 3:12-reglerna och med tanke på att det finns så pass många mindre företag i Sverige anser vi att det är lämpligt att värna om dem och utforma reglerna efter de mindre företagens behov.

Expertgruppen ansåg dock att de stora fåmansföretagen enbart skulle uteslutas från 3:12-

---

⁹⁷ Edin, Hansson och Lodin s. 41

⁹⁸ Prop. 1975/76:79 s. 41

⁹⁹ <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet>

reglerna i praktiken genom ett större lönebaserat utrymme.¹⁰⁰ Fåmansföretagsreglerna skulle troligtvis bli enklare att utforma om de större fåmansföretagen skulle uteslutas helt från tillämpningen. Anledningen till vår ståndpunkt är att vi tror att detta undantag skulle lösa en del av de problem som reglerna gett upphov till, eftersom en konflikt inte på samma sätt skulle existera mellan de företagen med få respektive många delägare. Att undanta de stora fåmansföretagen från reglerna skulle möjliggöra ett regelsystem som är anpassat för de mindre fåmansföretagen. Att utesluta de stora fåmansföretagen från 3:12-reglerna skulle även göra det enklare för lagstiftaren att sätta löneuttagskravet och det lönebaserade utrymmet på en lämplig nivå både i preventions- och tillväxtsynpunkt. Reglerna skulle kunna göras mindre komplicerade om de företagen med många delägare undantogs från reglerna, eftersom hänsyn då skulle tas till färre företag än tidigare.

Expertgruppen och regeringen anförde att det kunde bli problematiskt att utforma en undantagsregel, eftersom det då skulle behövas en gränsdragning mellan vilka företag som skall omfattas av reglerna och inte.¹⁰¹ Trots det ovan anförda anser vi att det skulle vara bättre för företagandet i Sverige med en undantagsregel. Det är, som ovan nämnts, enligt vår mening inte rimligt att 3:12-reglernas utformning skall präglas av de stora fåmansföretagen. Vi besitter dock inte den kunskap som krävs för att avgöra huruvida det är praktiskt möjligt att utforma en lämplig undantagsregel, men vi anser att det bör utredas ännu en gång.

En mer strikt kontroll från Skatteverkets sida av aktiva delägare, för att minska inkomstomvandlingen, var något som efterfrågades i den ovan nämnda ESO-rapporten.¹⁰² Vi håller med om att en sådan kontroll troligtvis skulle förbättra rättsläget, eftersom det inte skulle bli lika enkelt att felaktigt påstå sig vara aktiv i ett fåmansföretag. Om en undantagsregel, som enligt vår mening är en bra lösning på 3:12-problematiken, inte praktiskt går att införa eller att det skulle visa sig vara ett alltför olämpligt alternativ, kan det eventuellt vara ett steg på vägen att öka kontrollen av aktiva delägare. Reglernas utformning skulle då fortfarande präglas av de stora fåmansföretagen, men för att minska incitamenten att inkomstomvandla skulle en kontroll av aktiva delägare vara nödvändig.

---

¹⁰⁰ Edin, Hansson och Lodin s. 32

¹⁰¹ Edin, Hansson och Lodin s. 41

¹⁰² Alstadsæter och Jacob s. 167

Vi anser att enklare 3:12-regler bör utformas, eftersom kritik har riktats mot 3:12-reglernas komplexitet. Enligt vår analys av den finska motsvarigheten till 3:12-reglerna i förhållande till de svenska reglerna, gynnar Finlands enkla regler tillväxt i fåmansföretag mer än Sveriges komplexa regler. Vi anser, som ovan nämnts, att tillväxt är något som väger tungt, varför vi anser att viss vägledning kan finnas i de finska reglerna. Vi anser att enklare regler som gynnar tillväxt kan införas på viss bekostnad av skatteneutralitet. Enkelheten i Finlands regler har dock även lett till inkomstomvandling i hög grad, varför vi anser att Finlands regler inte som helhet bör fungera som förebild för de svenska 3:12-reglerna. Den del av Finlands regler som vi främst anser bör studeras är den enkla uppdelningen avseende vilka företag som omfattas av reglerna och inte, eftersom vi anser att de svenska reglerna är i behov av en undantagsregel av något slag.

10. Slutsatser

Det vi kommit fram till i vår analys är att de ändringar som infördes 1 januari 2014 som helhet inte är den rätta avvägningen mellan att gynna tillväxt i fåmansföretagen och att minska inkomstomvandling. Vi anser inte att de teoretiska konsekvenserna av ändringarna kommer att uppfylla lagstiftarens syfte med reglerna och vi tror således inte att tidigare problematik som uppkommit med anledning av 3:12-reglerna kommer att lösas. Regeringen framför skäl i propositionen som indikerar att de nya ändringarna skulle vara den rätta avvägningen mellan att förhindra inkomstomvandling och gynna tillväxt, men när vi analyserat ändringarna anser vi att de teoretiska konsekvenserna inte kommer att uppfylla målet till fullo. Ett höjt lönebaserat utrymme infördes för att gynna tillväxt, medan kapitalandelskravet för att få använda det lönebaserade utrymmet infördes för att minska inkomstomvandlingen i fåmansföretag med många delägare. Risken med det införda kapitalandelskravet är att företag delar upp sig i mindre enheter för att delägarna skall vara berättigade till det höjda lönebaserat utrymmet och ger således incitament att inkomstomvandla. Ännu en risk med kapitalandelskravet är att tillväxt kan komma att gynnas i mindre utsträckning än tidigare i de mindre företagen på grund av att investeringsviljan minskar och ett teoretiskt tak på 20 delägare i ett företag sätts för att få ett förmånligt skatteutfall. Istället för att gynna tillväxt och minska inkomstomvandling kan konsekvensen av ändringarna istället i värsta fall bli ökad inkomstomvandling och minskad tillväxt. Även om kapitalandelskravet i viss mån förhindrar inkomstomvandling i de större fåmansföretagen anser vi inte att detta kommer att kunna förhindras i den grad att det kan göras på bekostnad av tillväxt. 3:12-reglerna bör ha sin utgångspunkt i företag med få delägare och följaktligen inte de stora fåmansföretagen som har karaktär av företag med spritt ägande.

Vad gäller taket på det lönebaserade utrymmet anser vi att det är bra, eftersom det minskar incitament att bilda holding- och skalbolag enbart i syfte att spara gränsbelopp och inkomstomvandla.

Ett sätt att lösa problemet, som gäller avvägningen av att gynna tillväxt i företagen och att minska inkomstomvandlingen, skulle enligt vår mening vara att göra en undantagsregel för de stora fåmansföretagen, så att de inte längre omfattas av reglerna. På så sätt kan reglerna utformas efter de mindre företagens behov. Storleken på löneuttagskravet och det

lönebaserade utrymmet skulle då kunna baseras på de små företagen istället för de stora. Ett annat alternativ kan vara att på ett bättre sätt kontrollera vilka som är aktiva för att minska inkomstomvandlingen och på så sätt kunna fokusera mer på de mindre fåmansföretagen vid utformningen av reglerna.

Vi anser att enklare 3:12-regler är att föredra, eftersom kritik har riktats mot reglerna. Att studera Finlands motsvarigheter till 3:12-reglerna vid utformningen av enklare svenska regler anser vi vara aktuellt till viss del, eftersom det troligtvis skulle gynna tillväxt. Finlands regler bör dock inte fungera som förebild för reglerna som helhet på grund av alltför stora möjligheter till inkomstomvandling. Den del av Finlands regler som vi främst anser bör studeras är den enkla uppdelningen avseende vilka företag som omfattas av reglerna och inte.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor:

- Prop. 1975/76:79 om ändrade regler för beskattning av fåmansföretag m.m.
Prop. 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning
Prop. 1993/94:234 Vissa inkomst- och företagsskattefrågor, m.m.
Prop. 2005/06:40 Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag
Prop. 2006/07:1 Budgetpropositionen för 2007
Prop. 2008/09:65 Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag
Prop. 2011/12:1 Budgetpropositionen för 2012
Prop. 2013/14:1 Budgetpropositionen för 2014

Motion 2013/14: Sk225

Dnr Fi2013/1535 Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014

Lagrådsremissen till Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014

SOU 1975:54 Fåmansbolag

SOU 1989:2 Beskattning av fåmansföretag

SOU 2002:52 3:12-reglerna

RÅ 1993 ref. 99

Edin, Per-Olof, Hansson, Ingemar och Lodin, Sven-Olof, Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet, Finansdepartementet, Stockholm, 2005

Peczenik, Alexander, Juridikens teori och metod – En introduktion till allmän rättslära, 1 upplagan, Fritzes Förlag AB, Göteborg, 1995

Pålsson, Anne-Marie, Århundredets skattereform – århundredets bidragsfälla! Hur familjebeskattningen kan reformeras, AB Timbro, Stockholm, 2001

Tjernberg, Mats, Beskattning av fåmansföretag, 5 upplagan, Thomsons Fakta AB, Stockholm, 2006

Remissvar till Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen för 2014 från:

Ekonomistyrningsverket

Juridiska fakulteten Stockholms universitet

Kammarrätten i Jönköping

LRF

Näringslivets skattedelegation

Skatteverket

Stockholms Handelskammare

Sven-Olof Lodin

Sveriges advokatsamfund

Sveriges Akademiska Centralorganisation

ESO-publikationer:

Alstadsæter, Annette, Jacob, Martin, Income shifting in Sweden: an empirical evaluation of the 3:12 rules, Stockholm: Ministry of Finance, Regeringskansliet, 2012

Tillgänglig på Internet:

http://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2012/06/ESO-2012_4-till-webben.pdf

Internetkällor:

Fall, Johan, Nya 3:12-regler i Nordiskt perspektiv, Svenskt Näringsliv, 14/9 2005, (29/4 2014)

Tillgänglig på Internet:

http://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/nya-312-regler-i-ett-nordiskt-perspektiv_525980.html/binary/Nya%203:12-regler%20i%20ett%20nordiskt%20perspektiv

<http://www.gemconsortium.org/visualizations> (29/4 2014)

<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet> (5/6 2014)

<http://www.pwc.se/sv/tax-matters/artikelarkiv-famansforetag.jhtml> (6/6 2014)